

Sygn. akt III CZ 25/20

POSTANOWIENIE

Dnia 16 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Anna Kozłowska

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku S. S.
przy uczestnictwie G. P., W. P., V. K. i B. J.
o stwierdzenie nabycia spadku po S. P.,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 16 grudnia 2020 r.,
zażalenia uczestniczki G. P.
na postanowienie Sądu Okręgowego w K.
z dnia 12 lutego 2020 r., sygn. akt II Ca (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w K. postanowieniem z dnia 25 kwietnia 2019 r. oddalił wniosek S. S. o stwierdzenie nabycia spadku po S. P. uznając, że wnioskodawca nie posiada interesu prawnego usprawiedliwiającego zawarte w nim żądanie. Wskazał przy tym, że interes prawny w zgłoszeniu żądania stwierdzenia nabycia spadku mogłaby mieć następczyni prawna wnioskodawcy - B. J.. Nie zgłosiła ona jednak swojego udziału w postępowaniu w niniejszej sprawie, mimo że miała o nim wiedzę.

Sąd Okręgowy w K., na skutek apelacji uczestniczki B. J., postanowieniem z dnia 12 lutego 2020 r. uchylił postanowienie Sądu Rejonowego i przekazał sprawę

temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Uznał, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, gdyż - dostrzegając brak interesu prawnego wnioskodawcy uzasadniającego wystąpienie z żądaniem stwierdzenia nabycia spadku - nie zbadał z urzędu kręgu osób zainteresowanych tym stwierdzeniem i nie wezwał ich do udziału w sprawie. W ocenie Sądu drugiej instancji, zaniechanie dokonania czynności procesowych wynikających z art. 670 k.p.c. doprowadziło do nierozpoznania istoty sprawy.

W zażaleniu na postanowienie Sądu Okręgowego uczestniczka G. P. zarzuciła naruszenie art. 386 § 4 w związku z art. 669, art. 670 § 1 i art. 677 § 1 k.p.c., art. 386 § 4 w związku z art. 510 § 2 k.p.c., art. 386 § 4 k.p.c., art. 386 § 4 w związku z art. 369 § 2 k.p.c. W konkluzji wniosła o uchylenie tego orzeczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Środek odwoławczy przewidziany w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest szczególnym rodzajem zażalenia. Przy ocenie jego zasadności bierze się pod uwagę jedynie zgodność wyroku uchylającego wydanego przez sąd odwoławczy z przesłankami ustawowymi warunkującymi podjęcie takiego orzeczenia; poza zakresem badania Sądu Najwyższego pozostają kwestie prawidłowości czynności procesowych poprzedzających wydanie zaskarżonego orzeczenia oraz trafności wykładni zastosowanego prawa materialnego (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 kwietnia 2014 r., II CZ 117/13, z dnia 26 marca 2014 r., V CZ 15/14, z dnia 7 marca 2014 r., IV CZ 131/13 - nie publ.).

Zgodnie z art. 386 k.p.c., uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji wraz z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić w razie stwierdzenia nieważności postępowania (§ 2), nierozpoznania istoty sprawy albo konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (§ 4).

U podstaw zaskarżonego wyroku legło stwierdzenie, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wtedy, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, co może mieć miejsce m.in. w przypadku zaniechania zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony

wskutek bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936, poz. 315; z 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 Nr 3, poz. 36; z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, nie publ.; z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, Nr 1, poz. 22 i z dnia 15 lipca 1998 r. II CKN 838/97 - nie publ.).

Zgodnie z treścią art. 510 § 1 zdanie pierwsze 1 k.p.c., zainteresowanym w sprawie jest każdy, czyich praw dotyczy wynik postępowania; może on wziąć udział w każdym stanie sprawy aż do zakończenia postępowania w drugiej instancji. Stosownie zaś do § 2 zdanie pierwsze tego artykułu, jeżeli okaże się, że zainteresowany nie jest uczestnikiem, sąd wezwie go do udziału w sprawie.

W judykaturze przyjmuje się, że interes prawny w rozumieniu przytoczonego unormowania może być nie tylko bezpośredni, ale także pośredni (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 1976 r., III CRN 91/76, OSNCP 1977, nr 3, poz. 52). Szerokie ujęcie interesu prawnego jako przesłanki uzasadniającej przypisanie określonej osobie statusu zainteresowanego, nie zwalania sądu od obowiązku dokonania oceny, kto jest oraz kto powinien być - w konkretnym stanie faktycznym - uczestnikiem postępowania (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 marca 2014 r., V CSK 686/13, nie publ. oraz z dnia 25 września 2019 r., III CZ 32/19, nie publ.).

Okoliczności sprawy niniejszej jednoznacznie wskazują na to, że Sąd pierwszej instancji, stwierdzając brak interesu prawnego wnioskodawcy, zaniechał zbadania kręgu osób, które ten interes mogą mieć, jak również wezwania ich do udziału w sprawie; nie rozpoznał nawet wniosku pełnomocnika wnioskodawcy o zawiadomienie B. J. o toczącym się postępowaniu, stwierdzając jednocześnie, że może ona mieć interes prawny w żądaniu stwierdzenia nabycia spadku i nie zgłosiła udziału w sprawie pomimo wiedzy o toczącym się postępowaniu. Trzeba jednak zauważyć, że B. J. zaskarżyła postanowienie Sądu Rejonowego oddalające wniosek o stwierdzenie nabycia spadku, stając się uczestnikiem postępowania w sprawie.

Z tych względów Sąd Najwyższy, uznając zarzuty podniesione w zażaleniu za bezzasadne, na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

jw